

EL DRET A LES GARANTIES JUDICIALS I A LA PROTECCIÓ JUDICIAL

Un dels drets humans que es recullen en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics és el dret a les garanties judicials i a la protecció judicial de qualsevol subjecte. A Espanya, algunes dones no poden gaudir plenament d'aquests drets perquè es veuen vulnerats a causa de la seva condició de dona

E **En què consisteix aquest dret?** En el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, aprovat el 16 de desembre de 1966, s'estableix en l'article 26 que "todas las personas son iguales ante la ley y tienen derecho sin discriminación a igual protección de la ley".

En aquell mateix article també es proclama que "la ley prohibirá toda discriminación y garantizará a todas las personas protección igual y efectiva contra cualquier discriminación por motivos de raza, color, **sexo**, idioma, religión, opiniones políticas o de cualquier índole, origen nacional o social, posición económica, nacimiento o cualquier otra condición social".

El Pacte de Drets Civils i Polítics no és l'únic lloc on es fa al·lusió a aquest dret. En l'article 8 de la Declaració Universal de Drets Humans de 1948 també es fa referència al fet que "toda persona tiene derecho a un recurso efectivo ante los tribunales nacionales competentes, que la ampare contra actos que violen sus derechos

fundamentales reconocidos por la constitución o por la ley".

Aquest recurs efectiu del qual parla la Declaració té algunes bretxes en el sistema judicial espanyol en casos on la violació de drets fonamentals és la integritat física de la dona, com en els casos de violència de gènere.

La Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, convenció que Espanya va ratificar en 1984, també fa referència a aquesta qüestió en específic.

En l'article 2 es condemna la discriminació contra la dona en totes les seves formes i per això en el subapartat c insta als estats part de la convenció a establir una política comprometedora amb "establecer la protección jurídica de los derechos de la mujer sobre una base de igualdad con los del hombre y garantizar, por conducto de los tribunales nacionales competentes y de otras instituciones públicas, la protección efectiva de la

mujer contra todo acto de discriminación” i en el subapartat f a “adoptar todas las medidas adecuadas, incluso de carácter legislativo, para modificar o derogar leyes, reglamentos, usos y prácticas que constituyan discriminación contra la mujer”.

Què diu Nacions Unides al respecte?

En nombroses ocasions experts de l'ONU han rebut denúncies per part de la societat civil espanyola per la violació del dret a la protecció judicial. La notícia més recent sobre aquesta temàtica és del 28 de febrer de 2022.

En aquest article expertes de l'ONU denuncien una decisió judicial sobre la custòdia infantil d'una nena de set anys que es va concedir al seu pare ignorant les proves d'abusos sexuals.

En la notícia s'expressa el malestar sobre el tema, els preocupa que no sigui un problema aïllat, ja que reben informació contínuament sobre casos en Espanya de mares que perden la custòdia, tot i haver-hi proves de maltractament o d'abusos sexuals i que inclús acaben empresonades per intentar protegir a les seves filles i fills.

Un dels casos més importants a Espanya d'aquest calibre va ser el de l'Àngela González, qui va portar el seu cas al Comitè per l'Eliminació de la Discriminació contra la dona en 2014 per la negligència institucional que va tenir Espanya al seu cas.

Àngela patia violència de gènere per part de la seva parella, amb qui tenia una filla. Ella va fugir del seu domicili emportant-se-la amb ella. Durant anys va buscar protecció per ella i per la seva filla, entre les mesures que va sol·licitar va ser que el règim de visites fos amb vigilància. Aquesta sol·licitud va ser negada i en una d'aquestes visites el maltractador va assassinar a la seva filla.

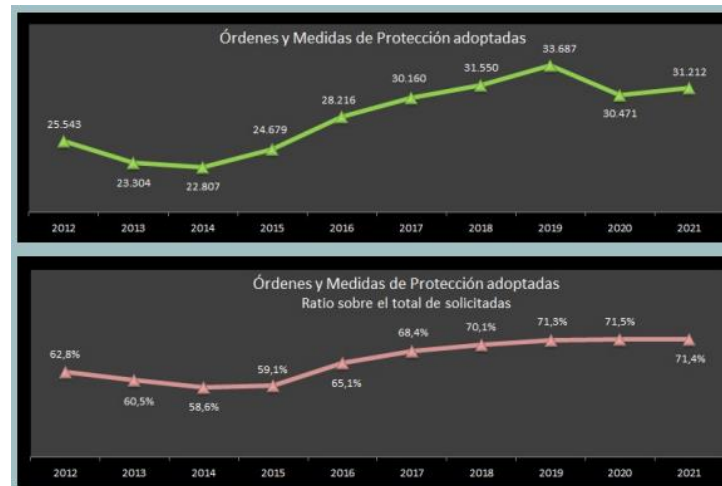
Però, què falla en el sistema judicial espanyol perquè això sigui un problema?

Segons la Diagnosi de la Xarxa d'Atenció i la Recuperació Integral per les dones en situacions de violència masclista les situacions de violències masclistes no són encara prou ateses en la xarxa d'intervenció espanyola.

El grup d'investigació Antígona de la Universitat Autònoma de Barcelona va publicar un estudi al desembre de 2019 sobre les ordres de protecció i els drets de les dones que han patit violència de gènere.

Un dels objectius de la investigació era descriure la percepció de seguretat de les dones durant tot el procés judicial.

La percepció de seguretat de les dones

Sobre l'experiència de les dones en el procés judicial i policial, les vivències de les víctimes destaquen que existeix una carència de formació, de recursos i de personal especialitzat com a deficiències.

La seva experiència no és positiva, experimenten una “desconfianza (...) versus el sistema judicial y, concretamente, como sistema de protección frente la violencia de género. Se observan dos claras deficiencias en la inicial actuación judicial: el funcionamiento judicial y el cuestionamiento que las mujeres manifiestan sentir cuando acceden al

sistema, incluso cuando el Juzgado es un Juzgado de Violencia sobre la Mujer” (Bodelón, 2019, p. 59).

Tal com exposa una de les víctimes entrevistades en el projecte, “el que tendría que ser un proceso de metamorfosis está siendo un proceso de enquistamiento de la víctima” (Bodelón, 2019, p. 113). El procés pel qual han de passar les víctimes que denuncien és un procés hostil on les que han passat per un episodi traumàtic d’aquella tessitura, com és la violència de gènere, ho han d’explicar repetidament sent qüestionades en tot moment.

LES ORDRES DE PROTECCIÓ

Les ordres de protecció són mecanismes judicials que pretenen protegir a les dones que pateixen violència de gènere enfront de situacions on hi ha un risc per la dona.

Es tracta de mesures cautelars de caràcter civil i penal complementades amb altres mesures de caràcter assistencial i social.

Una de les problemàtiques amb aquesta qüestió resideix en què l'ordre de protecció, si no va acompanyada d'altres mesures, resulta ineficaç. I que la responsabilitat i la limitació de llibertat recau sobre elles, en lloc de controlar més als agressors.

total de sol·licitades; però igualment són insuficients, perquè tot i que solament hi hagi una víctima que es quedi fora d'aquesta estadística, ja és una persona que pot estar en risc.

Però, per què es denegen algunes ordres de protecció?

Segons un dels testimonis recollits en una investigació etnogràfica en Audiències i Jutjats on es tramiten ordres de protecció:

(...) En general a las mujeres se las veía y se las escuchaba desanimadas, frustradas, y/o decepcionadas del funcionamiento del sistema penal... Muchas mujeres consideraban que ni siquiera habían sido escuchadas por las autoridades. Parecía que en los juzgados no había nadie que escuchara su historia personal más allá de unos hechos concretos referidos en un momento y un lugar precisos(...). A menudo, las/os mismas/ os abogadas/os que las representaban no las escuchaban puesto que en la mayoría de las ocasiones las conocían el mismo día de la audiencia de vistas (...).

El problema d’això és que, en desaparèixer el context de la violència, no es pot explicar la repetició dels episodis de maltractament i no es pot fer una efectiva avaluació del risc per la dona.

LES SENTÈNCIES

	Dato base						
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Condenados	33.068 ³	25.436 ³	30.495 ³	27.972 ³	27.202 ³	25.959 ³	24.265 ³
Absueltos	4.263 ³	3.489 ³	5.149 ³	5.025 ³	6.181 ³	6.288 ³	6.768 ³

Taula 1. Órdenes y Medidas de Protección adoptadas y Ratio sobre el total de solicitadas.

Segons les dades estadístiques facilitades per l'observatori contra la violència domèstica i de gènere (taula 1), veiem que la tendència d'adopció d'ordres i mesures de protecció adoptades és positiva.

Des de 2014 està havent-hi un increment considerable de l'adopció d'aquestes mesures, establint-se en 2021 el 71,4% d'adopció sobre el

L'aspecte més important i que més vulnera aquest dret en dones són les sentències.

Taula 2. Sentencias de personas condenadas y absueltas.

Segons les estadístiques extretes de l'INE sobre les sentències de persones condemnades i absoltes (taula 2) en casos de violència de gènere, la tendència és positiva, com en els casos de les ordres de protecció; però continua deixant absolts milers de possibles agressors que en molts casos no són condemnats per manca de proves.

En els casos de violència de gènere l'obtenció de proves més enllà dels testimonis és molt difícil, ja que en la majoria dels casos aquestes situacions de violència succeeixen en l'àmbit privat.

Per altra banda, les dades quantitatives dels Jutjats mostres que els casos en què prospera la denúncia són en els que la violència de gènere és descrita mitjançant agressions físiques documentables en un informe mèdic, mentre que les que relaten violència psicològica, tot i que sigui la més freqüent, és la que menys prospera perquè no hi ha testimonis ni proves físiques més enllà dels informes psicològics.

Un altre factor a destacar és que en les sentències condemnatòries molts cops s'aplica la pena mínima, establint-se una situació injusta per a la víctima.

I qui es queda fora?

Totes aquestes problemàtiques analitzades sobre el procés de denúncia de violència de gènere fan referència específicament a les dones que poden accedir a aquest procés, però la legislació sobre aquesta qüestió deixa fora a moltíssimes d'elles per diferents qüestions.

En primer lloc, les violències masclistes fora de l'àmbit de parella són escassament ateses i no estan contemplades per a l'obtenció d'una ordre de protecció.

Aquestes omissions van des de la violència institucional, les mutilacions genitals, els matrimonis forçats, les violències laborals, les digitals i un llarg etcètera de formes de violència cap a la dona que o no són contemplades per la llei o no són abordades com s'escau.

Però no solament s'ometen tipus de violència sinó també subjectes.

La legislació no té en compte a totes les dones que poden ser víctimes de gènere ni les seves vulnerabilitats.

La Llei d'estrangeria funciona com a mur que impedeix l'accés a la protecció per a dones migrades en situació administrativa irregular, ja que en cas de sentència absolutòria podria comportar a la seva expulsió.

Aquestes dones les quals els seus drets són vulnerats ja de per si per la seva condició de migrades, també ho són per la seva condició de dona; sent persones invisibles jurídicament i que el sistema deixa desprotegides.

Què queda per fer?

El sistema judicial ha de poder ser revisat perquè garanteixi una protecció adequada per a les dones, que ja són susceptibles de patir violència per un sistema que les oprimeix i que tampoc reben mesures necessàries per tal que aquesta violència cessi quan es tracta d'individus concrets.

Totes les persones que formen part del procés tant policial com judicial haurien de tenir formació especialitzada en perspectiva de gènere per evitar que les necessitats específiques d'aquest tipus de víctimes siguin ateses i que tampoc siguin doblement ferides, pels agressors i per qui se suposa que ha de protegir-les d'aquests.

També han d'actualitzar-se les legislacions presents sobre aquestes qüestions, per tal de no deixar a ningú fora de la possibilitat de ser atesa i que no estigui en risc tant si denuncia com si no. I per tal de no deixar tampoc fora de la legislació cap violència que puguin patir les dones.

Paula Aranda Ruiz

Estudiant d'estudis socioculturals de gènere

Referències:

Grupo de investigación Antígona (UAB) (2019). *Órdenes de protección y derechos de las mujeres que han sufrido violencia de género: obstáculos para una efectiva protección.*

<https://www.ohchr.org/es/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>

<https://www.un.org/es/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

<https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos>

https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176866&menu=ultiDatos&idp=1254735573206

<https://www.womenslinkworldwide.org/premios/casos/angela-gonzalez-carreno-c-espana>

<https://www.ohchr.org/es/press-releases/2022/02/spain-un-experts-denounce-child-custody-decision-ignores-evidence-sexual>

Publicat per:

Vía Laietana, 51, entlo.3ª. 08003 Barcelona
Tels.: 93 301 39 90 – (31 98) Fax: 93 317 57 68
e-mail: info@anue.org

Amb el suport de:

